

Kardok

FEGYVER

Vágóél

(nevezzük így, hogy megkülönböztethessük a másiktól): a penge keresztmetszete olyan, hogy egy vékony vonal (extra jó esetben egy molekulányi vastagságú) nagyon hegyes szögben (1-10 fok) szélesedik a penge belseje felé. Ilyen éle van a konyhakésnek, borotvának, vadásztőrnek, csontozó késnek, kaszának...

Hasítóél

(nem teljesen szabatos, de jó lesz): Megint csak egy vékony vonalból indul, de hirtelen vastagodik (45-60-90 fokban). Ilyen éle van a lapos vágónak (közhasznú neve: hidegvágó), hentesbárdnak (nézd meg a konyhában), nyakazó bárdnak (amit a bakó használt pl. Hunyadi László ellen. Ha éles lett volna, akkor nem pattan vissza a haja miatt háromszor), hasító fejszének (sőt, ha jól emlékszem az ácsszekercének is, ami faragásra is jó). Egy ilyen éllel nyiszálhatod a nyakad ameddig jólesik, elvágni nem fogja, ellentétben a másikkal, ami egy húzásra átvágja a szöveteket. Az „él” igen gyorsan eléri a 2-3 mm vastagságot, hogy nehezen csorbuljon. Fenni nem szokás, csak köszörülni, ha kicsorbul.

Vágás

(késsel): a pengét a vágóélel párhuzamosan húzogatjuk a vágandó tárgyon.

Hasítás

az eszköz élével, nagy erővel ráütünk az alanyra, ami ettől vagy hasad, vagy törik, vagy visszarúg minőségtől, erőtől függően...

A középkorban (páncélos vitézek korában) használatos kardok pengéje a háritóvastól kb. az él felső negyedéig ilyen hasítóélel, afölött esetleg vágóélel vannak ellátva. A klasszikus szablya alakja: a markolattól az él felső negyedéig/harmadáig egyenes, majd onnan ívelt. Az ívelt rész valószínűleg borotvaélesre fent, míg a többi olyan „tompá”, hasításra kiképzett.

Miért is? A karddal harcoló, mintegy a keze meghosszabbításaként használja a kardot és a penge középrészével odacsap az ellenfélnek. Mintha hasítani akarná. Csak a penge ívelt része használható „vágásra”, mert a köríves mozdulat ott teszi a penge mozgását valamennyire párhuzamossá a vágóélel. A törökök által használt teljes hosszban hajlított kard egy másik harcmodorhoz használatos.

Az ok: az ellenfél vagy fém, vagy bőr páncélt visel. Plusz láncinget. Ha egy fémlemeznek, vagy rúdnak egy késszerűre fent éllel odacsapsz, nagy valószínűséggel elgörbül, kicsorbul, kitörik az él. Aki már kaszált életében, vagy próbált élesre köszörült (néha ilyet is látni, mert a „hozzaértők” kiköszörülnek a gyárilag „tomba” (valójában a laposvágó éléhez hasonlóra köszörült) bárdot) bárdal velőscsontot aprítani, az láthatta, mit csinál a csont, vagy egy vastagabb növényi szár a finomra fent éllel. Szabályszerűen kifordítja. A hasító él viszont vagy csinál egy aranyos kis bevágást (repszti igazából) de legalább jól behorpasztja. Ezért írtam azt: a kardvívás pusztító harcmodor, inkább zúzás, törés, horpasztás, mint vágás. A szablya végére köszörült él (ha bejut) képes átvágni (válni, nem hasítani) az ellenfél védtelenebb részeit.

Bőrpáncél

Aki próbált vastagabb, jól kikészített bőrt elvágni, az tudja: nehéz melő. A finom, éles kés ugyan viszi, de elég nagy erő kell hozzá, és bele is szorulhat. (egyébként a gyengébb minőségű fémlemezbe is beleszorul a „vágóéles” kés, míg a „hasító él” nem) Jókat vigyorogtam, mikor korábban valaki azt taglalta, hogy éles kardpengével elvágja a lovag páncélját összetartó bőrszíjakat és már szabad a pálya. Ki kell próbálni, milyen erő és ügyesség kell hozzá. A bőrpáncél elég jól képes felfogni a vágóélell ellátott pengéket, és jól ki tudja tompítani. Ugyanis hosszan fekszik rá az él, így eloszlik az erő. Ha odacsapsz és nem húzod rajta végig. Ez utóbbit nem hiszem, hogy engedné az ellenfeled. Ráadásul a harmadik negyedik bőrvágás után kaphatod elő a fenőkövet, mert az él már nem igazán él. A hasító éllel, nagy erővel bevitt ütés viszont nagy valószínűséggel bordát tör, izmot, ízületet zúz. A hegy más kérdés: az élesre fent hegy képes átszúrni a bőrt, viszonylag könnyen. Ehhez viszont elegendő a hegytől visszafelé 1-20 cm-re kifenni a kardot. Az a rész amúgy is ritkábban találkozik másik pengével. Vívás közben az ember igyekszik pengével is és pajzsral is háritani (már ha van neki). A penge hegyével háritani nem jó, mert csak a csukló bánja. Inkább az alsó harmaddal igyekeznek, és rávezetik a másik pengét a háritóvasra. És nem azért csapkodják össze az éleket, mert nincs jobb dolguk, hanem azért

mert mindkettő a másikat akarja felszabdálni, önmagát meg megóvni ettől.

Szerintem egyébként a jó harci kard nem volt fogyóeszköz. Legalábbis a középkorban. A sorozatgyártást nem ismerték, nem is volt hozzá eszköz (gépek, kőszén, ötvözesi tapasztalatok, legalábbis azon a szinten, ahogy már a XIX században megvoltak) emiatt nehezen lehetett két egyforma súlyozású kardot gyártani. Aki megtalálta a magához illőt, nem szívesen dobta el. Nem is olcsó egy olyan kard, amivel sikeresen lehet páncél ellen harcolni.

A múlt századi, illetve évszázad eleji lovassági kardból levezetni egy középkori kardot, meg kb. annyira hiteles, mint egy Kalasnyikovból visszakövetkeztetni Natty Bumppo hosszú puskájára... A múlt századi lovas nem nagyon futott össze páncélozott ellenféllel (bár az osztrák dragonyos hordott mellvértet meg sisakot, de ez nem jellemző igazán), az acélok minősége is messze jobb, mint a középkoriak. Már csak a kőszén használata miatt is. A gőzkalapács, matricában kovácsolás és hasonló technikák lehetővé teszik a teljesen egyforma kardok kovácsolását, a középkori technológia nem.

A hegy kifenése hasznos, mert átszúrni pl bőrpáncélt kifejezetten jó. De nem véletlen az sem, hogy az igazi páncéltörő nyílhegy nem lapos és éles, hanem hegyes, mint az ár. Illetve mint a lyukasztó szerszám, amit manapság használunk. Annak sem túszerű a hegye, hanem 1-3 mm átmérőjű. Ugyanis lyukat ütni a fémlemezbe sokkal egyszerűbb, mint rést vágni rajta. Az igazi páncéltörő hegy: hosszú, kis szögben vastagodik a feléig, utána vagy párhuzamos marad, vagy újra vékonyodik kissé, hogy ne szoruljon meg a lemezben.

Más területeken (pl Ázsia), ahol nem volt olyan nagy divat a fémpáncél, más kardok is jók (mint a szamurájoké), de az egész más harcmodorra készült...

?

Szerző: ismeretlen

Forrás: Atlantisz

Szerkesztette: Magyar Gergely